

Види та рівні дизайнерської діяльності у підготовці майбутніх учителів технологій

Анотація. У статті визначено види здійснення дизайнерської діяльності та основні рівні її виконання. Зроблено висновок, що навчальна проектна дизайнерська діяльність на різних рівнях відкриває значні можливості для прояву та розвитку творчих здібностей майбутніх учителів.

Ключові слова: дизайн, дизайнерська діяльність, майбутні вчителі, творчі здібності.

Abstract. The article types the peculiarities of the designing activity and the main levels of its carrying out. It has been concluded that the educational project designing activity on different levels opens the significant opportunities for the manifestation and development of creative abilities of future teachers.

Keywords: design, designing activity, creative abilities, future teachers.

Постановка наукової проблеми. XXI століття – це час розвитку дизайн-технологій, появи нових видів дизайнерської діяльності. Саме тому талановиті професіонали в галузі проектування та дизайну сьогодні затребувані, як ніколи раніше. Багато успішних компаній своєю популярністю значною мірою зобов'язані саме якісному дизайну.

Історія дизайну нерозривно пов'язана з еволюцією предметного оточення людини, особливо історією розвитку техніки і технологій. Якщо придивитися уважніше до предметів, які супроводжували побут, то можна зробити висновок, що в усі епохи людина прагнула до оптимального середовища існування й керувалася в своєму прагненні не лише особистим смаком і модою, а й вимогами комфорту. Йдеться про комфорт для всіх відчуттів людини (зорових, слухових, тактильних).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тому дизайнерська діяльність знайшла своє поширення в різних сферах людської діяльності. На сьогоднішній час науковці розрізняють такі основні види дизайну:

- промисловий (індустріальний) дизайн;
- графічний дизайн;
- веб-дизайн (комп'ютерний дизайн);
- дизайн іміджу людини;
- дизайн просторового середовища;
- арт-дизайн;
- екологічний дизайн.

Зазвичай у наукових публікаціях дослідники аналізують особливості та специфіку якогось одного виду дизайнерської діяльності. Проте є спеціальності, які потребують знань одночасно з кількох видів дизайну та умінь їх інтегрувати в практичній діяльності. До таких професій належить професія вчителя трудового навчання і технологій.

Мета і завдання статті – визначити основні види дизайнерської діяльності, що здійснюється вчителями трудового навчання і технологій, та вказати рівні її виконання, а також показати, що навчальна проектна дизайнерська діяльність на різних рівнях відкриває значні можливості для прояву та розвитку творчих здібностей учнів і студентів.

Виклад основного матеріалу. Індустріальний дизайн охоплює широке коло промислових об'єктів. Чільне місце займає проектування виробів найбільш наукомістких, технічно складних, що визначають господарсько-економічний потенціал держави. Це продукція машинобудування й верстатобудування, транспортні засоби, озброєння. Найбільш масовий характер має дизайн виробів предметів ужитку. У традиційному розумінні до індустріального дизайну відносяться побутові прилади, апаратура, інвентар тощо. Специфічні особливості притаманні дизайну медичного обладнання, виробів для інвалідів і людей похилого віку. Свої особливості має проектування для дітей, зокрема іграшок.

Графічний дизайн також є одним з найбільш поширених видів дизайнерської творчості. Отримавши разом з рекламою друге дихання на початку ХХ століття, прикладне графічне мистецтво сьогодні охоплює практично всі сфери життя суспільства. До традиційних видів

книжкового і плакатного оформлення, створення упаковки, етикеток, розробки фірмових знаків і фірмових стилів, шрифтів добавились рекламні ролики на телебаченні, а останнім часом – комп'ютерний дизайн.

Комп'ютерний дизайн перетворює раніше сформовані види дизайнерського проектування в самостійний вид творчості, що включає в себе напрям, пов'язаний з так званим Web-дизайном в Інтернеті. Веб-дизайн – це художня складова сайтів і призначених для користувача веб-інтерфейсів.

Веб-дизайнери розробляють композиційну складову проекту, придумують логічну структуру сторінок і способи подачі інформації. Побудова графічних зображень, всієї системи інформації в цій мережі визначається своїми, досить жорсткими правилами.

Дизайн іміджу людини спрямований на створення одягу, взуття та аксесуарів. Дизайн одягу та аксесуарів – поняття, яке ще тільки стає загальноживаним. Індустрія моди формується багато в чому за своїми законами. Художники-модельєри створюють унікальні колекції «від кутюр» (haute couture) і більш близькі до масового, серійного випуску «пред-а-порте» (pret-a-porter). Сьогодні у створенні дизайнерських речей усе більше використовуються сучасні матеріали й технології, враховуються інтереси широких верств населення, а найголовніше – специфічні методи дизайн-проекування.

Дизайн просторового середовища найбільш широкий за своєю структурою, оскільки охоплює ще кілька видів дизайнерської діяльності (дизайн архітектурного середовища, дизайн інтер'єрів, ландшафтний дизайн, дизайн меблів і предметів побутового вжитку (посуду, столових приборів, світильників тощо)). Ці види дизайну мають глибоке коріння в ремісничому виробництві, але нині набули нових рис.

Рішення інтер'єрів громадських і виробничих будівель, житлових приміщень має свої особливості, що визначають коло дизайнерських завдань і проектних методів. Активне використання методів дизайну у формуванні середовища, підвищена увага до споживчого рівня обладнання площ і вулиць відносяться до середини 60-х років, коли стали створюватися упорядковані простори міст. Пізніше з'явилося поняття ландшафтного дизайну, потіснивши традиційні садово-паркове мистецтво і ландшафтну архітектуру. Дизайн виставкових експозицій, святкового оформлення середовища життєдіяльності займає місце на стику графічного та дизайну архітектурного середовища, проте має специфічні особливості та вже сформовані традиції.

Дизайн у процесі свого розвитку не лише перетворився в самостійну проектно-художню культуру, а й сам став впливати на формування в архітектурі, скульптурі, декоративно-прикладному мистецтві. На стику цих видів проектно-художньої діяльності з'явилися авангардні течії. Їх результати однаковою мірою можна віднести як до авангардних форм декоративно-прикладного мистецтва, так і до дизайну. У дизайні, таким чином, з'явився цілий ряд творчих течій, спрямованих на синтез з художнім і архітектурним формуванням, під загальною назвою «арт-дизайн». Твори тут, як і в мистецтві, часто носять одиничний характер, при цьому саме формування в основі своїй базується на філософії дизайну: ергономічність виробу, орієнтація на сучасні матеріали і технології, віяння моди тощо.

Екологічний підхід у дизайні став реакцією на науково-технічну революцію. Це один із напрямів всесвітнього екологічного руху, в завдання якого входить охорона та відновлення навколишнього середовища. Суть екологічного підходу в дизайні – створення продукції, сумісної з навколишнім середовищем, що має на меті зниження і, за можливості, повне усунення негативного впливу на природу за допомогою використання альтернативних ресурсів і енергії, а також нетоксичних, уже перероблених або призначених для переробки матеріалів і відновлювальних процесів виробництва, максимальну економію ресурсів і матеріалів, врахування довговічності виробів з тим, щоб співвідношення витрат матеріалів і тривалість життя виробів було оптимальним, а також була можливість їх утилізації після закінчення терміну служби.

Проблематика екологічного дизайну стикається з різними сферами виробництва і наукового знання – починаючи від архітектури, промислового дизайну і прикладної екології, закінчуючи сучасними дослідженнями в галузі філософії, медицини, психології, соціології та педагогіки. Ця галузь проектування об'єднує в собі і художньо-проектні основи, і наукове, філософське осмислення ступеня впливу творчої діяльності людини на навколишнє середовище, наслідків взаємодії людини і навколишнього середовища. Наразі лише формується науковий і методичний інструментарій цього

нового напрямку в дизайні.

Структурні зміни в економіці, створення цивілізованих ринкових відносин істотно впливають на організацію дизайнерської діяльності як на підприємствах і фірмах, які надають послуги споживачам, так і вносять зміни в професійну підготовку виробничника нового типу, а також впливають на зміст вищої професійної освіти. Тому вважаємо за необхідне у змісті професійної підготовки вчителів трудового навчання і технологій враховувати особливості сучасних видів дизайнерської діяльності.

Оскільки вчителі трудового навчання і технологій мають бути готовими до виконання усіх видів дизайнерської діяльності, то в процесі їхньої професійної підготовки пропонуємо використовувати такі види діяльності, що інтегрують у собі різні види дизайну. В організації такої проектної діяльності пропонуємо також дотримуватись основних принципів STEAM-освіти [1], що дозволяє ще й здійснювати інтеграцію знань з різних навчальних дисциплін [2].

Прикладом може бути завдання щодо виконання проекту «Озеленення шкільного коридору». Для його виконання необхідно: продумати ідею; розробити ескізи інженерних конструкцій з підставок під вазони; врахувати особливості інтер'єру; визначити основні характеристики рослин і особливості догляду за ними; врахувати тепловий і світловий режими тощо.

Практика показує, що озеленення в школі – важлива складова комфортного середовища для школярів і викладачів. У приміщеннях, де є достатньо рослинності, людині легше дихати, вона відчуває себе спокійніше. Все це сприяє кращій роботі вчителів і ефективному засвоєнню навчального матеріалу учнями. Крім того, озеленення в коридорах і класах відіграє істотну роль у розвитку естетичного почуття дітей. Спостерігаючи красиві квіткові композиції під час занять і перерв, діти вчатьсЯ бачити і цінувати красу в навколишньому світі.

Інколи школи замовляють послуги з озеленення в спеціалізованих фірмах. Проте досвід більшості шкіл підтверджує, що така діяльність цілком під силу учителям з трудового навчання і технологій, які в співпраці з учителями біології залучатимуть до такої діяльності й учнів. Тому виконання студентами педагогічних університетів проекту «Озеленення шкільного коридору» матиме й істотний методичний ефект: навчившись основам озеленення шкільних інтер'єрів, майбутній учитель трудового навчання й технологій зможе організовувати аналогічну діяльність з учнями.

Організовуючи дизайнерську діяльність студентів, варто пам'ятати, що вона за рівнем виконання може бути репродуктивною, реконструктивною, пошуковою або творчою. Особливо цінною є пошукова й творча дизайнерська діяльність, результатом якої може стати новий продукт, якого раніше ніхто не створював.

Висновки. Отже, в підготовці вчителів технологій варто враховувати не лише різні види, а й різні рівні дизайнерської діяльності. Це спонукатиме їх до пошуку нових ідей, до створення оригінальних продуктів дизайнерської діяльності. Творчий учитель із здатністю до оригінального мислення виховуватиме творчих учнів.

Список використаних джерел:

1. Бабчук Ю.М., Коломієць Д.І., Швець О.А. STEAM-освіта в підготовці до дизайнерської діяльності. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. Київ-Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2017. Вип. 49. С. 63-67.
2. Коломієць А.М., Коломієць Д.І. Міжпредметні та надпредметні проекти як спосіб розвитку інформаційної культури студента. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2006. Вип. 2. С. 24-31.